

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Ivo Pospíšila v právní věci žalobce: **H. S.**, zastoupen JUDr. Petrem Navrátilem, advokátem se sídlem Joštova 138/4, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 8. 2018, č. j. OAM-449/ZA-ZA11-ZA17-2018, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 18. 2. 2021, č. j. 32 Az 23/2018 - 63,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 18. 2. 2021, č. j. 32 Az 23/2018 - 63, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce podal u žalovaného dne 25. 5. 2018 žádost o udělení mezinárodní ochrany, kterou odůvodnil tvrzenými problémy v zemi původu – Turecku. Konkrétně uvedl, že žil v oblasti Mersin (ve městě Toroslar), která je osídlena především kurdským obyvatelstvem. Sám žalobce se hlásí ke kurdské národnosti a alevitskému vyznání a je sympatizantem strany HDP. Dle tvrzení žalobce jsou Kurdové v místě jeho bydliště utlačováni, ze strany státu a armády jsou vyslýcháni a mučeni, což se opakovaně stalo i samotnému žalobci. Nevraživost vůči žalobci ze strany státních orgánů je umocněna tím, že někteří jeho předkové byli členy militantní organizace PKK a zemřeli v bojích proti turecké vládě. Strach žalobce ze státních orgánů zesílil po zmizení dvou jeho přátel, o nichž se domnívá, že je zavraždila policie. Přestože je alevitského vyznání, islámský zaměstnavatel jej nutil, aby se chodil modlit do mešity. V neposlední řadě žalobce uvedl, že odmítá nastoupit povinnou vojenskou službu, které se již čtyři roky vyhýbá.

[2] Rozhodnutím ze dne 7. 8. 2018, č. j. OAM-449/ZA-ZA11-ZA17-2018 (dále jen „napadené rozhodnutí“), žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12 až § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

[3] Proti tomuto rozhodnutí se žalobce bránil žalobou u Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), který jí rozsudkem ze dne 21. 7. 2020, č. j. 32 Az 23/2018 - 35, vyhověl, napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Tento rozsudek Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 11. 11. 2020, č. j. 1 Azs 288/2020 - 27, zrušil a věc vrátil

krajskému soudu k dalšímu řízení. Shledal, že soud překročil dispoziční zásadu, neboť ve smyslu čl. 46 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“) přihlédl k novým skutečnostem (změna politické a bezpečnostní situace v Turecku), které žalobce nenamítal. Nadto tak učinil, aniž by k otázce aktuálního vývoje v zemi původu provedl jakékoliv dokazování (označil jej za notorietu) a účastníky řízení se svými úvahami předem neseznámil, v důsledku čehož pro ně byl rozsudek překvapivý.

[4] Při opětovném posouzení věci krajský soud žalobu v záhlaví specifikovaným rozsudkem zamítl. Odcitoval odůvodnění zrušujícího rozsudku Nejvyššího správního soudu a uvedl, že žalobci byl tento rozsudek doručen a měl tedy možnost svou argumentaci doplnit, popřípadě požádat o nařízení ústního jednání. Vzhledem k tomu, že tak neučinil, mohl soud napadené rozhodnutí přezkoumat toliko v rozsahu žalobních bodů (tj. aniž by zohlednil aktuální situaci v Turecku). Následně uzavřel, že s ohledem na obsah zrušujícího rozsudku Nejvyššího správního soudu nemůže být žalobní argumentace shledána důvodnou. Pro úplnost se stručně vyjádřil k otázce odmítání nástupu vojenské služby, k níž odkázal na ustálenou judikaturu.

II. Obsah kasační stížnosti

[5] Proti rozsudku krajského soudu brojí žalobce (stěžovatel) kasační stížností.

[6] Uvedl, že ve správním řízení věrohodně popsal obtíže, kterým v Turecku čelil v důsledku svého politického přesvědčení (podporovatel strany HDP), kurdské národnosti a alevitského vyznání. Poukázal na to, že byl osobně terčem útoku turecké policie, což bylo pravděpodobně způsobeno i tím, že někteří jeho předkové byly aktivně činní v organizaci PKK.

[7] V žalobě poukázal na skutečnost, že žalovaný k věci neobstaral dostatečné podklady, zejména se nezabýval tím, jaká újma stěžovateli hrozí v případě jeho návratu do vlasti. Podklady shromážděné ve správním řízení jsou jen velmi obecné a nereflektují situaci stěžovatele. Současně jsou v rozporu s jinými zdroji (např. zpráva Ministerstva zahraničních věcí Nizozemska), z nichž vyplývá, že osoby spojované s kurdskými radikálními politickými uskupeními čelí v Turecku tvrdým postihům a represím ze strany státní správy.

[8] O důvodnosti obav stěžovatele svědčí i poslední vývoj v oblasti turecko-syrských hranic, kde zahájila turecká armáda vojenskou ofenzívu zaměřenou zjevně k likvidaci kurdské menšiny. Krajský soud nejprve k podstatné změně okolností na podzim roku 2019 v Turecku přihlédl a dovodil, že zakládají důvod pro opětovné posouzení věci žalovaným. S tímto prvotním hodnocením se stěžovatel ztotožňuje a odkazuje na čl. 46 procedurální směrnice. S ohledem na podstatu stěžovatelova azylového příběhu může mít změna okolností v zemi původu na posouzení důvodnosti jeho žádosti o mezinárodní ochranu zásadní vliv.

[9] Při druhém posouzení věci krajský soud kladl stěžovateli k tíži, že v návaznosti na závěry obsažené ve zrušujícím rozsudku Nejvyššího správního soudu nedoplnil odpovídajícím způsobem žalobní tvrzení k otázce aktuálního vývoje v zemi původu a nepřednesl důkazní návrhy. K tomu stěžovatel uvádí, že krajský soud jej žádným způsobem nepoučil a nevyrozuměl jej o nutnosti doplnění skutkových tvrzení. Vzhledem k tomu, že je cizincem, neovládá český jazyk a v řízení před krajským soudem nebyl právně zastoupen, nebylo v jeho možnostech porozumět procesní situaci, v níž se ocitl. Proto bylo povinností krajského soudu ustanovit mu k ochraně jeho práv zástupce.

[10] Stěžovatel tedy navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil jak rozsudek krajského soudu, tak napadené rozhodnutí žalovaného.

III. Vyjádření žalovaného

[11] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že trvá na správnosti napadeného rozhodnutí, na jehož obsah, jakož i na obsah správního spisu odkázal.

[12] Pokud se jedná o námitku nedostatečného zjištění skutkového stavu, má žalovaný za to, že v řízení shromáždil dostatek aktuálních a relevantních podkladů. Stěžovatel měl možnost se k nim vyjádřit a případně navrhnout provedení dalších důkazů.

[13] K výhradám stran postupu krajského soudu žalovaný uvedl, že stěžovateli nic nebránilo v tom, aby požádal o ustanovení zástupce. Takto však neučinil. Žalovaný si je vědom toho, že stěžovatel neovládá český jazyk, avšak mohl se obrátit na některou z neziskových organizací. Přehlédnout nelze ani skutečnost, že ačkoliv nebyl zastoupen, sám podal proti napadenému rozhodnutí včasnou žalobu.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[14] Kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou a jedná se o kasační stížnost, která je ve smyslu § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), přípustná. Jednou z podmínek věcného přezkumu kasační stížnosti ve věcech mezinárodní ochrany je ovšem také její přijatelnost. Kasační stížnost je podle § 104a s. ř. s. přijatelná tehdy, pokud svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Podrobněji se podstatou institutu přijatelnosti a jeho dopady do soudního řízení správního Nejvyšší správní soud zabýval v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS. V něm interpretoval neurčitý právní pojem „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“. O přijatelnou kasační stížnost se dle zde citovaného rozhodnutí může jednat v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[15] Stěžovatel v kasační stížnosti žádné důvody přijatelnosti výslovně nesdělil. Jak ovšem vyplývá i ze shora citovaného usnesení, je sice v zájmu stěžovatele, aby uvedl, v čem spatřuje přesah svých zájmů, pokud tak ovšem neučiní, neznamená to, že by Nejvyšší správní soud bez dalšího přikročil k odmítnutí kasační stížnosti pro nepřijatelnost. V posuzované věci soud kasační stížnost shledal přijatelnou, neboť zjistil, že rozhodnutí krajského soudu je zatíženo vadou nepřezkoumatelnosti, tj. jedná se o pochybení, které by mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Jakkoliv přitom stěžovatel nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu nenamítal, k uvedené vadě je soud povinen přihlížet i bez návrhu (§ 109 odst. 4 s. ř. s.).

[16] Z ustálené judikatury vyplývá, že nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů je dána především tehdy, opřel-li soud rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem (např. rozsudek ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, č. 133/2004 Sb. NSS), nebo pokud zcela opomenul vypořádat některou z námitek uplatněných v žalobě (např. rozsudek ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004 - 73, č. 787/2006 Sb. NSS, či ze dne 8. 4. 2004, č. j. 4 Azs 27/2004 - 74). Nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů je i takový rozsudek, z něhož není zřejmé, jakými úvahami se soud řídil při naplňování zásady volného hodnocení důkazů či utváření závěru o skutkovém stavu, z jakého důvodu nepovažoval za důvodnou právní argumentaci žalobce a proč podřadil popsany skutkový stav pod zvolené právní normy (rozsudek ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52).

[17] V posuzované věci Nejvyšší správní soud zjistil, že napadený rozsudek trpí právě takovou vadou. Kasační stížnost je tedy důvodná.

[18] Odůvodnění přezkoumávaného rozsudku sestává v převažující části z citace předchozího zrušujícího rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 11. 2020, č. j. 1 Azs 288/2020 - 27. Samotné právní hodnocení provedené krajským soudem je pak obsaženo v pouhých dvou odstavcích. Těžiště odůvodnění tak představuje bod 34 rozsudku, v němž soud uvedl, že „žalobci byl rozsudek Nejvyššího správního soudu doručen a ten tak mohl na jeho odůvodnění reagovat a případně svou argumentaci doplnit. Stejně tak byla žalobci doručena výzva dle § 51 s.r.s.[,] a tudíž i mohl požádat o nařízení jednání, kde by rovněž mohl své žalobní námítky doplnit, neboť dle shora citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu tak mohl učinit až do okamžiku vydání rozhodnutí[í] zdejšího soudu. Žalobce však zůstal nečinný, své námítky nedoplnil, a proto mohl soud vázán názorem Nejvyššího správního soudu, rozhodnutí žalovaného přezkoumat toliko v intencích stávajících žalobních námítek. Jak plyne ze shora citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu, tak žalobní argumentace nemohla být shledána důvodnou.“

[19] V bodě 35 rozsudku se pak soud pouze ve stručnosti věnoval otázce nenastoupení vojenské služby, kterou vypořádal v obecnosti odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu.

[20] Krajský soud tedy stěžovatelovu žalobu zamítl s poukazem na obsah předchozího zrušujícího rozsudku č. j. 1 Azs 288/2020 - 27. Takový postup je však zcela nedostačující, neboť Nejvyšší správní soud se při prvotním posouzení věci vůbec nezabýval podstatou azylového příběhu stěžovatele, ale řešil pouze otázku, zda byl krajský soud oprávněn přihlédnout podle čl. 46 procedurální směrnice k novým skutečnostem, které žalobce sám aktivně nenamítal. Shledal přitom, že nikoliv, přičemž v závěru rozsudku provedl následující shrnutí:

„Nejvyšší správní soud je tedy přesvědčen, že si krajský soud počínal excesivně, když z vlastní iniciativy (bez námítky žalobce) přihlédl ke změně poměrů v Turecku, ke nimž došlo po vydání napadeného rozhodnutí. Přitom tak učinil, aniž by se svým záměrem seznámil účastníky řízení. Úvahy krajského soudu byly nadto značně zjednodušené, neboť vůbec nezohlednily, že ani případná změna poměrů v Turecku nemusí být sama o sobě důvodem pro zrušení napadeného rozhodnutí. To tím spíše, pokud se (jako v daném případě) změna bezpečnostní situace týká pouze určité lokality, nikoliv celého území státu.

Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že postup krajského soudu byl zatížen zcela zásadními nedostatky, pro něž je nezbytné napadený rozsudek zrušit. V dalším řízení bude na krajském soudu, aby napadené rozhodnutí žalovaného přezkoumal toliko v rozsahu námítek uplatněných žalobcem.“

[21] Nejvyššímu správnímu soudu tedy není zřejmé, z čeho krajský soud dovozuje, že s ohledem na obsah předchozího zrušujícího rozsudku nemohou být námítky stěžovatele důvodné. Kasační soud se k důvodnosti těchto námítek vůbec nevyjadřoval a posuzoval zcela odlišnou právní otázku. Pokud snad soud narážel na skutečnosti uvedené v bodu 23 předchozího zrušujícího rozsudku (což se však s ohledem na absenci jakéhokoliv bližšího odůvodnění může Nejvyšší správní soud pouze domýšlet), ani ty důvodnost stěžovatelových námítek nevylučují. Citovaný odstavec odkazoval na dřívější judikaturu k vývoji bezpečností a politické situace v Turecku, jakož i k problematice vnitřního přesídlení, na čemž Nejvyšší správní soud toliko ilustroval, že ani změna vnitropolitického vývoje v zemi původu stěžovatele nepředstavuje bez dalšího důvod ke zrušení napadeného rozhodnutí žalovaného. To však nic nemění na povinnosti krajského soudu vyhodnotit azylový příběh stěžovatele (jak je ve stručnosti popsán v bodě [1] tohoto rozsudku) a zodpovědět otázku, zda žalovaný shromáždil k věci dostatek podkladů a vycházel z náležitě zjištěného skutkového stavu, popřípadě jestli obsah správního spisu přímo svědčí pro udělení některé z forem mezinárodní ochrany. Vzhledem

k tomu, že tak neučinil, a bez bližšího odůvodnění uzavřel, že žaloba je nedůvodná, nezbyvá než konstatovat, že je uvedený rozsudek nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů.

[22] Ačkoliv již samotný závěr o nepřezkoumatelnosti rozsudku krajského soudu představuje dostatečný důvod pro jeho zrušení, považuje Nejvyšší správní soud za potřebné vypořádat rovněž argumentaci obsaženou v kasační stížnosti, přesněji tu její část, k níž je schopen se s ohledem na shora popsanou vadu přezkoumávaného rozsudku vyjádřit. Kasační soud tedy ponechává stranou námitky týkající se nedostatečného zjištění skutkového stavu (neopatření dostatečného množství podkladů) ve správním řízení, jakož i otázku, zda stěžovatelem uváděné skutečnosti odůvodňují udělení mezinárodní ochrany. Jedná se totiž o námitky, k nimž se musí nejprve vyjádřit právě krajský soud.

[23] Pokud se jedná o zbylé námitky, stěžovatel předně vyjádřil přesvědčení, že krajský soud původně postupoval správně, pokud přihlédl k novým skutečnostem (změně bezpečnostní a politické situace v zemi původu), které nastaly po vydání napadeného rozhodnutí. Tato argumentace tedy ve skutečnosti nesměřuje proti přezkoumávanému rozsudku, ale proti obsahu předchozího zrušujícího rozsudku č. j. 1 Azs 288/2020 - 27, a jako taková je nepřípustná. Uvedený rozsudek je jak pro účastníky řízení, tak pro krajský soud závazný a další polemika o nastolené právní otázce již není na místě. Nejvyšší správní soud proto v podrobnostech odkazuje na odůvodnění citovaného rozsudku, v němž podrobně osvětlil, proč byl postup krajského soudu vadný.

[24] Jedná-li se o poslední kasační námitku, týkající se povinnosti krajského soudu ustanovit stěžovateli zástupce, neshledal ji Nejvyšší správní soud důvodnou. Stěžovatel měl možnost kdykoliv v průběhu řízení o ustanovení zástupce požádat, avšak neučinil tak. Z obsahu soudního spisu přitom vyplývá, že žalobce podal proti napadenému rozhodnutí bezvadnou a včasnou žalobu, pročež nic nenasvědčovalo tomu, že by k ochraně svých práv nezbytně potřeboval zástupce.

V. Závěr a náklady řízení

[25] Nejvyšší správní soud zjistil, že rozsudek krajského soudu je nepřezkoumatelný, a proto jej podle § 110 odst. 1 věta první s. ř. s. zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení, v němž bude soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Především tedy přezkoumatelným způsobem vypořádá námitky obsažené v žalobě ze dne 11. 9. 2018, popřípadě další námitky týkající se změny situace v zemi původu, budou-li v dalším řízení uplatněny. Současně pak v souladu s § 110 odst. 3 s. ř. s. rozhodne o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. května 2021

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu